

Nr 20

Utlåtande i anledning av motioner om försöksverksamhet med vård i hemmet av ungdomsvårdsskoleelev.

Andra lagutskottet har behandlat två till lagutskott hänvisade motioner, I: 871 av fru *Olsson, Elvy*, och fröken *Pehrsson* samt II:1027 av fru *Nilsson* och herr *Johansson* i Skärstad.

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om

1. att försöksverksamhet med vård av ungdomsvårdsskoleelever i eget hem kommer till stånd;
2. att riksdagen skyndsamt förelägges förslag till härför erforderlig lagändring.»

Gällande bestämmelser

I barnavårdslagens 25 § anges vissa förutsättningar för att barnavårdsnämnd skall ingripa då missförhållanden föreligger i underårigs miljö eller beteende. Barnavårdsnämnd skall i första hand tillgripa förebyggande åtgärder, såsom hjälpåtgärder, varning, föreskrifter rörande levnadsförhållanden och övervakning. Om hjälpåtgärder bedömes som gagnlösa eller i det särskilda fallet visat sig ineffektiva, kan barnavårdsnämnd omhänderta den underårige för samhällsvård. Den omhändertagne skall överlämnas till enskilt hem eller placeras i lämplig anstalt. I första hand skall vård i enskilt hem ifrågakomma. Med enskilt hem avses icke den omhändertagnes eget hem. Den som omhändertagits på grund av sitt eget beteende kan intagas i ungdomsvårdsskola. Sådan intagning beslutas av socialstyrelsen efter ansökan av barnavårdsnämnd. Varje ungdomsvårdsskola står under ledning av en styrelse.

Elev vid ungdomsvårdsskola skall erhålla den vård, fostran och utbildning som bäst främjar hans anpassning i samhället. Elev kan placeras antingen inom eller utom skolan. Valet av vårdform träffas av styrelsen, som även har att besluta om utskrivning. Vård inom skola skall anordnas så att den skapar förutsättningar för att överföra elev till friare vård. För vård utom skola kan elev placeras i enskilt hem eller anstalt. Med enskilt hem avses ej heller i detta sammanhang elevens eget hem. Den som anses kunna återföras till föräldrarna eller annan fostrare annat än tillfälligt, såsom för permission, bör enligt lagstiftarens mening skrivas ut från ungdomsvårdsskolan. Elev som vårdas utom skola skall stå under övervakning. Han är skyldig att rätta sig efter de föreskrifter skolans styrelse meddelar honom.

Beslut om utskrivning innebär i första hand utskrivning från skolan, men om ej annat särskilt bestämmes upphör därmed även samhällsvården. Styrelsen kan således i samband med utskrivning förordna om fortsatt samhällsvård. I sådant fall ankommer det på vederbörande barnavårdsnämnd att anordna vården och ansvara för den. Barnavårdsnämnd kan besluta om villkorligt upphörande av samhällsvården och i samband därmed förordna om övervakning samt meddela föreskrifter. En från ungdomsvårdsskola utskrivna elev för vilken förordnats om fortsatt samhällsvård kan alltså få återvända till det egna hemmet, om barnavårdsnämnden förordnar om villkorligt upphörande av samhällsvården. Innan beslut om utskrivning från ungdomsvårdsskola fattas, skall skolans styrelse samråda med vederbörande barnavårdsnämnd. Skulle den omhändertagne missköta sig kan nämnden på nytt ansöka om intagning på ungdomsvårdsskola. I fall då samhällsvården upphört i och med utskrivningen ankommer det på skolans styrelse att tillse att eleven kommer i tillfredsställande förhållanden.

Tidigare riksdagsbehandling m. m.

Vid 1966 års riksdag väcktes en motion med liknande yrkande som de nu förevarande. Över motionen inhämtades yttrande från socialstyrelsen. *Andra lagutskottet* behandlade motionen i sitt *utlåtande nr 56*. I utlåtandet, vartill hänvisas, finns intaget en utförlig historik med redogörelse för tidigare överväganden i den av motionären väckta frågan samt för departementschefens uttalanden i propositionen till 1960 års riksdag med förslag till barnavårdslag.

Socialstyrelsen framhöll i sitt yttrande, att principen att ungdomsvårdsskolelever ej får placeras i det egna hemmet utformats i enlighet med grundsatsen i barnavårdslagen, att den som omhändertagits för samhällsvård inte får vistas i sitt hem annat än tillfälligt. Själva beslutet om samhällsvård skall inte kunna användas som ett särskilt medel vid sidan av de i lagen föreskrivna förebyggande åtgärderna för att åstadkomma rättelse utan att den underårige skiljes från hemmet. Dessa grunder borde enligt socialstyrelsen alltjämt upprätthållas. Efter att ha påtalat bl. a. de svårigheter av principiell och praktisk natur, som var förbundna med ett genomförande av motionärens förslag, uttalade socialstyrelsen, att det inte var lämpligt att generellt ge möjlighet till placering av elever vid vård utom skola i det egna hemmet. Styrelsen framhöll emellertid att en sådan placering kunde vara lämplig i enstaka fall i fråga om elever, som kommer från en acceptabel hemmiljö belägen på rimligt avstånd från skolan.

Utskottet uttalade, att det enligt dess mening fanns anledning att överväga den i motionen upptagna frågan i samband med den allsidiga översyn av barnavårdslagen, varom utskottet hemställt i sitt utlåtande 1966: 55.

År 1968 tillsattes den s. k. *socialutredningen* med uppdrag att göra en allmän översyn av de tre sociala vårdlagarna, nykterhetsvårdslagen, socialhjälpslagen och

barnvårdslagen. Enligt utredningsdirektiven, som innehåller bl. a. en hänvisning till den ovan berörda motionen, skall översynen i fråga om barnvårdslagen omfatta även lagens materiella innehåll, de nuvarande barnvårdsorganens funktioner och funktionsförmåga, lämpligheten och verkningarna av i lagen angivna åtgärder, vård och behandling m. m.

Antalet ungdomsvårdsskolor är f. n. 23, varav 15 för manliga och 8 för kvinnliga elever. Den 31 december 1968 utgjorde sammanlagda antalet elever vid ungdomsvårdsskolorna 1 659. Härav var 799 placerade för vård utom skola. Antalet placeringar för vård utom skola har ökat från 1 166 under år 1965 till 1 644 under år 1968.

Utskottet

Den som enligt barnvårdslagens bestämmelser intagits i ungdomsvårdsskola skall erhålla den vård och fostran som bäst främjar elevens anpassning till samhället. Elev vid ungdomsvårdsskola skall placeras antingen inom eller utom skolan. Vid vård utom skola kan elev placeras i enskilt hem. Sådan placering får dock inte ske i elevens eget hem. Den som anses kunna återföras till föräldrarna eller annan fostrare måste därför skrivas ut från ungdomsvårdsskolan.

I förevarande motioner framhålls, att placering av ungdomsvårdsskoleelev i det egna hemmet med bibehållen tillsyn från skolans sida i ett inte obetydligt antal fall torde vara både lämplig och önskvärd. I syfte att möjliggöra användning av ett sådant vårdalternativ förordar motionärerna att en försöksverksamhet med placering av elev i det egna hemmet kommer till stånd.

Med anledning av liknande yrkande i en motion vid 1966 års riksdag uttalade andra lagutskottet, att det fanns anledning att överväga frågan i samband med den allsidiga översyn av barnvårdslagen, varom utskottet hemställt i ett tidigare utlåtande samma år.

Den enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t i december 1967 tillsatta socialutredningen, vars direktiv innehåller en hänvisning till förenämnda motion, har i uppdrag bl. a. att se över barnvårdslagen och därvid överväga lämpligheten och verkningarna av i lagen angivna åtgärder, vård och behandling m. m. Enligt vad utskottet inhämtat kommer statsrådet Odhnoff inom kort, med stöd av ett av Kungl. Maj:t nyligen givet bemyndigande, att tillkalla en särskild arbetsgrupp med uppgift att bl. a. i anslutning till socialutredningens och fosterbarnsutredningens arbete planera och ta initiativ till försöksverksamhet för metodutveckling inom barn- och ungdomsvården. Det torde kunna förutsättas, att den av motionärerna begärda försöksverksamheten kommer att bli föremål för överväganden inom arbetsgruppen. Med hänsyn härtill och till vad ovan anförts om socialutredningens uppdrag erfordras enligt utskottets mening ej något riksdagens initiativ i anledning av motionerna.

Utskottet hemställer,

att motionerna I:871 och II:1027 inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 17 mars 1970

På andra laguskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp)*, herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Hübinette (m), Österdahl (fp), Andreasson (cp) och fru Grethe Lundblad (s);

från a n d r a kammaren: fröken Wetterström (m), herrar Svensson i Kungälv (s), Larsson i Öskevik (cp), Nilsson i Kalmar (s), fru Sigurdsen (s), herr Aldén (s), fru Fränkel (fp) och fru Håvik (s).

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.